

Asia: VN/9791/2020

Rikosprosessin tehostaminen

1. Lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyn nopeuttaminen

a) Esitutinnan toimittamista sekä syyteharkintaa ja syytteen nostamista kiireellisesti koskevat ehdotukset sekä pääkäsittelyn pitämistä määräajassa koskeva ehdotus asianomistajan ollessa alle 18-vuotias (ETL 3:11, ROL 1:8a ja ROL 5:13)

Hovioikeus pitää lapsen asemaa parantavana ehdotuksena, että alaikäisen ollessa nimetyissä rikostyypeissä asianomistajana asia käsitellään joutuisasti läpi rikosprosessin. Pääkäsittelyn pitäminen tietyssä määräajassa, esimerkiksi 30 päivän kuluessa rikosasian vireille tulosta turvaa alaikäisten asianomistajien asemaa ja yhdenvertaista kohtelua suhteessa alaikäisiin vastaajiin nähden.

Alaikäisten asianomistajien rikosasioiden käsitteleminen kiireellisesti tulee tapahtua henkilöstöresurssit turvaten, eikä muiden rikosjuttujen käsittelyaikaa pidentäen.

b) Edunvalvojan määräämistä esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:8)

Hovioikeudella ei ole lausuttavaa.

2. Erityisosaamisen turvaaminen

a) Esitutinnan johdon keskittämistä alle 18-vuotiaita koskevassa esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:7)

Hovioikeus pitää tarpeellisena, että alle 18-vuotiaita koskevassa esitutkinnassa sekä tutkinnan johtoa että tutkijoita koskevat samat perehtyneisyysedellytykset.

b) Esitutkintatoimenpiteiden ja tutkinnan johdon keskittämistä erityisen suojelun tarpeessa olevia asianomistajia koskevassa esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:7a)

Ehdotuksen mukaan erityisen suojelun tarpeessa olevia asianomistajia koskeva esitutkinta keskitettäisiin samoin kuin esitutkinta, joka koskee alle 18-vuotiaita. On tärkeää, että asianomistajan

tarpeet tunnistetaan ja hän saa tarvittavat tukitoimet käyttöönsä. Tavoitetta erityisen suojelun tarpeen tunnistamiseksi tukee virkamiehille järjestettävä koulutus.

3. Tekniikan hyödyntäminen rikosprosessissa

a) Kuulustelutilaisuuden tallentamista ääni- ja kuvatallenteeseen koskeva ehdotus (ETL 9:3)

Kuulusteluiden videoimista on pidettävä suotavana erityisesti niissä vakavien rikosasioiden kuulusteluissa, joissa kuulusteltava on ilman avustajaa. Myös alaikäisten kuulemiset on syytä videoida edelleen, kuten tähänkin asti on menetelty.

b) Kuulustelutilaisuuden tallentamisesta todisteena käyttämistä varten koskevat ehdotukset (ETL 9:4 ja OK 17:24)

Ehdotus laajentaa kuulustelutilaisuudesta tehdyn tallenteen käyttämistä todisteena seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä, seksuaalipalvelujen ostamista nuorelta, paritusta ja ihmiskauppaa koskevissa rikoksissa parantaa asianomistajien asemaa.

4. Esitutkintayhteistyön kehittäminen

a) Tutkintasuunnitelmia koskeva ehdotus (ETL 3:3a)

Ehdotusta pidetään kannatettavana, sillä se tulee todennäköisesti tehostamaan tuomioistuinvaiheen rikosprosessia. Tutkintasuunnitelman laatimisesta ei saa kuitenkaan tulla liian muodollista työkalua ilman tosiasiallista rikosprosessia tehostavaa vaikutusta. Kuten ehdotuksessa on todettu, virkamiehille tulee jättää harkintavaltaa sen suhteen, milloin suunnitelman laatiminen on tarpeen kuitenkin siten, että varmistetaan sen laatiminen välttämättömissä tapauksissa. Vaikutuksia ja resurssien riittävyyttä olisi seurattava.

b) Loppulausuntoa koskeva ehdotus (ETL 10:1)

Voimassa olevassa laissa loppulausuntopyyntö on yksilöitävä tarvittaessa. Ehdotuksen mukaan loppulausuntopyynnön yksilöinnistä tulee velvoittava, mikä osaltaan parantaa loppulausuntojen laatua, kun esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän on kiinnitettävä huomiota esitettäviin kysymyksiin. Loppulausunnon tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin myös sitä, että avustajat yksilöivät riidanalaiset seikat riittävällä tarkkuudella jo esitutkintavaiheessa mahdollista tulevaa rikosprosessia silmällä pitäen. Näin voidaan välttyä siltä, että vielä muutoksenhakuvaiheessa esitetään väitteitä, jotka olisi voitu helpoiten tutkia ja selvittää varsinaisessa esitutkinnassa.

c) Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuutta koskeva ehdotus (ETL 5:3)

Yhteistyövelvollisuutta koskevan säännöksen laajentamista pidetään kannatettavana.

5. Sovittelumahdollisuudesta ilmoittamista koskevat ehdotukset (ETL 4:16 ja 4:18)

.

Hovioikeudella ei ole lausuttavaa.

6. Ns. putkakuolemia ja poliisin voimankäyttötilanteita koskevat ehdotukset (ETL 2:4 ja 5:1)

.

Hovioikeudella ei ole lausuttavaa

7. Tarve ja edellytykset syyttäjän vaitiolo-oikeudesta säätämiseksi (mietinnön liite 2)

.

Tältä osin hovioikeudella ei ole lausuttavaa. Asia edellyttää tarkempaa jatkoselvittämistä.

8. Muut mietinnössä käsitellyt asiat

a) Velvollisuus esitutkinnan toimittamiseen ja selvittämisvelvollisuuden laajuus

Hovioikeudella ei ole lausuttavaa.

b) Syyteneuvottelun kehittäminen

-

c) Perusteluvelvollisuus syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen sekä tuomioistuimen ratkaisussa

-

d) Rikosasioiden valmistelu käräjäoikeudessa

-

e) Preklusio rikosasioissa

-

f) Adheesioperiaate

-

g) Uhidirektiivin täytäntöönpano toisessa jäsenvaltiossa asuvien uhrien oikeuksien osalta

-

9. Ehdotusten vaikutukset, mukaan lukien arvio mahdollisesta tuottavuuden lisääntymisestä sekä vaikutukset ICT-järjestelmiin

.

Lapsiin kohdistuvien rikosten käsittely tulee uudistuksen myötä todennäköisesti nopeutumaan. Muilta osin ehdotuksessa esitettyjen uudistusten ja muutosten vaikutukset voivat tehostaa rikosasioiden kokonaiskäsittelyä, mutta lisännevät esitutkintaviranomaisten työmäärää.

10. Muuta

Hovioikeus pitää kannatettavana, että oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 6 §:ään tehdään lisäys siitä, että myös hakemusasiassa asianomistajan henkilöllisyys voidaan määrätä salassa pidettäväksi. Käytännössä käräjäoikeudet ovat ilman nimenomaista säännöstä asianomistajan asemaa turvaten antaneet määräyksiä asianomistajan henkilöllisyyden salassa pitämisestä tilanteissa, joissa (alaikäiselle) asianomistajalle on haettu edunvalvojan määräämistä ja/tai oikeudenkäyntiavustajan määräystä ennen rikosasian vireille tuloa ja kun asia liittyy läheisesti sellaiseen arkaluonteiseen rikosasiaan, jossa tuomioistuimien pääsääntöisesti määrää asianomistajan henkilöllisyyden salassa pidettäväksi.

Muilta osin Rovaniemen hovioikeudella ei ole lausuttavaa esityksestä.

Hovioikeuden lausunnon ovat valmistelleet määräaikainen hovioikeudenneuvos Kirsi Erkkilä ja hovioikeuden esittelijä Anniina Kaartometsä.

Presidentti Marianne Wagner-Prenner

Kansliapäällikkö Leena Saukkoriipi

Ålander Tuula
Rovaniemen hovioikeus